

Projekt

z dnia

WICESTAROSTA

Zatwierdzony przez
Jarosław Kotimski

**UCHWAŁA NR
RADY POWIATU KARKONOSKIEGO**

z dnia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej
na lata 2021-2023”**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r., poz. 920) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821 ze późn. zm.) uchwala się, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się do realizacji „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Karkonoskiego.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

DYREKTOR
POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE
w Jeleniej Górze
Ewelina Wojcik

RADCA PRAWNY
Ewa Cymara

UZASADNIENIE

Jak wynika z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Przedłożony Radzie Powiatu Karkonoskiego „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023” zawiera określenie celów i zadań w zakresie rozwoju pieczy zastępczej w powiecie karkonoskim w latach 2021-2023. Program ten został przesłany do konsultacji do wszystkich gmin i ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu oraz do funkcjonujących w powiecie trzech placówek opiekuńczo-wychowawczych. Nie wniesiono żadnych uwag ani propozycji do treści ww. programu.

DYREKTOR
POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE
w Jeleniej Górze
[Podpis]
Ewelina Wójcik

Załącznik
do Uchwały
Rady Powiatu Karkonoskiego
z dnia

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023

Jelenia Góra, 2021 r.

Spis treści:

strona

WPROWADZENIE	3
I. Organizacja pieczy zastępczej	4
1. Zadania powiatu zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.....	5
2. Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	6
II. Piecza zastępcza w powiecie karkonoskim w latach 2018 -2020	8
1. Analiza dotychczasowych działań w zakresie pieczy zastępczej w oparciu o dane za rok 2020....	11
2. Piecza zastępcza w liczbach	15
3. Współfinansowanie pieczy zastępczej przez Gminy.....	20
4. Interwencja kryzysowa - źródło informacji o rodzinach.....	23
5. Rola asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	23
III. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w latach 2021-2023	27
1. Założenia programowe.....	27
2. Określenie celu głównego i szczegółowych Programu	27
3. Ewaluacja i ocena realizacji Programu.....	30
ZAKOŃCZENIE	31

WPROWADZENIE

Każde dziecko ma prawo do wychowywania się w rodzinie. W przypadku, gdy, z jakichś względów rodzice nie mogą/ nie są w stanie sprawować opieki i wychowywać swojego dziecka ma ono prawo do opieki i wychowania w ramach systemu pieczy zastępczej. Uznaje się, że pożądaną jej formą jest piecza rodzinna.

Rolą systemu pieczy zastępczej (zarówno pieczy rodzinnej, jak i instytucjonalnej) jest **zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego respektującego jego prawa: prawo powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia.** Prawo dziecka do pieczy zastępczej jest prawem subsydiarnym wobec prawa dziecka do życia w rodzinie. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością - po wykorzystaniu wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. Celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków do pomocy i uskutecznienie pozytywnych zmian w rodzinie, aby dziecko mogło powrócić pod opiekę rodziców.

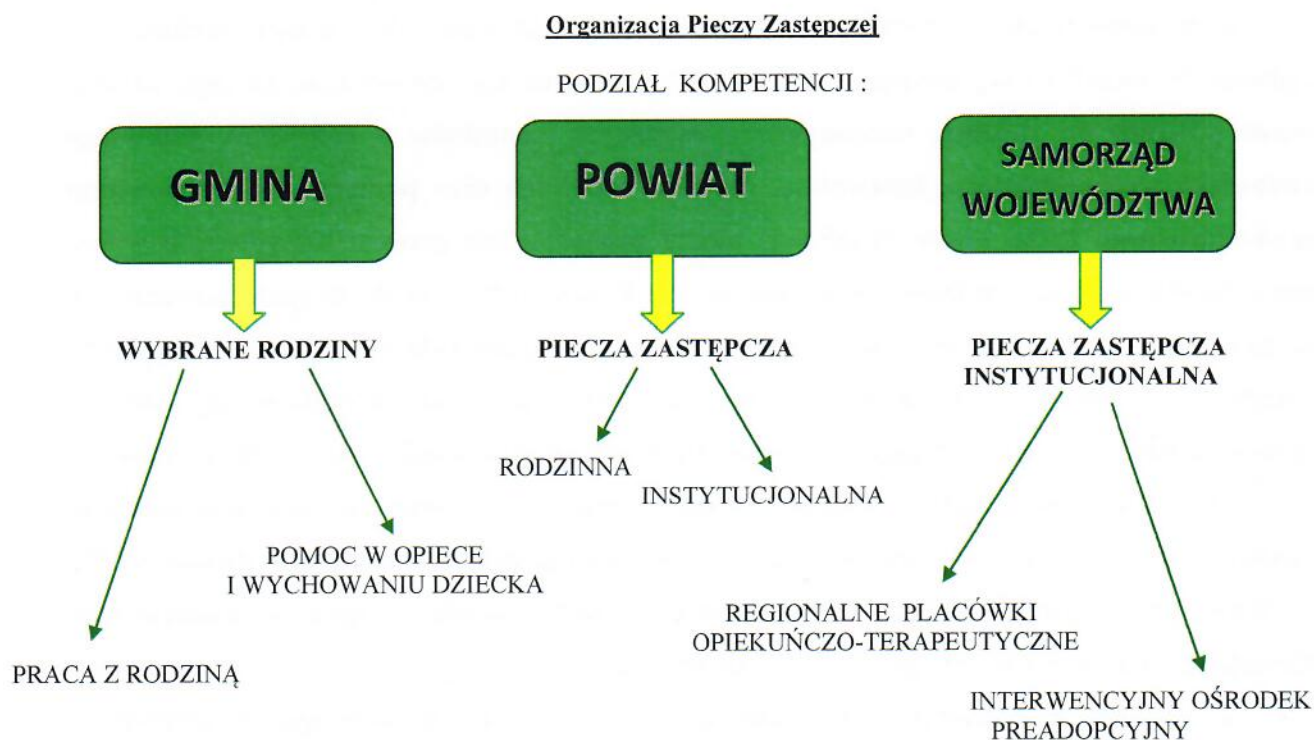
By system pieczy zastępczej działał w sposób planowy i efektywny, na powiat nałożono obowiązek opracowania i realizacji 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej, zawierającego między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Obowiązek ten wynika z art. 180 pkt 1 wskazanej wyżej ustawy.

W związku z upływem okresu obowiązywania programu dotyczącego lat 2018-2020, opracowano nowy dokument, który uwzględnia dotychczasowe doświadczenia i jest kontynuacją większości poprzednich działań. Okres obowiązywania kolejnego Programu dotyczy lat 2021-2023. Założone w Programie cele służą rozwojowi pieczy zastępczej zapewniającej każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców, stabilnego i bezpiecznego środowiska wychowawczego. Do diagnozy problemu posłużono się głównie danymi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jeleniej Górze oraz Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Projekt „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023” przekazano w ramach konsultacji do wszystkich gmin Powiatu, ośrodków pomocy społecznej oraz funkcjonujących w powiecie placówek opiekuńczo-wychowawczych.

I. Organizacja pieczy zastępczej

Pieczą zastępczą, którą organizuje powiat, jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. System pieczy zastępczej uwzględnia trzy poziomy oddziaływania: Gmina, Powiat, Samorząd Województwa. Poniżej przedstawiono organizację pieczy zastępczej z uwzględnieniem podziału kompetencji w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą, gmina zobowiązana jest do działań z zakresu profilaktyki rodzinnej. Jest ona realizowana przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Do bezpośredniej pracy z rodziną wprowadzono stanowisko asystenta rodziny. Jest on kierowany wyłącznie do rodzin, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Jego czas pracy jest elastyczny, nienormowany i dostosowany przede wszystkim do rytmu życia rodziny. Asystent ponosi indywidualną odpowiedzialność za wyniki pracy z konkretną rodziną. Ponadto, dzieciom zapewnia się pobyt w placówkach wsparcia dziennego (np. świetlicach, klubach środowiskowych, ogniskach wychowawczych), które organizują im czas wolny i pomagają w nauce, przy stałej współpracy z rodzicami. Praca z rodziną jest prowadzona m.in. w formie poradnictwa, mediacji, terapii rodzinnej, treningu umiejętności wychowawczych i terapeutycznych dla rodziców.

1. Zadania powiatu zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Za organizację pieczy zastępczej odpowiada powiat. Do zadań powiatu (własnych i zleconych) należą w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 10) prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46;
- 11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- 12) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;

14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust.8.

2. Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej nie może być placówka opiekuńczo-wychowawcza. W przypadku gdy organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest powiatowe centrum pomocy rodzinie, w centrum tym tworzy się zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;

3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

3a) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;

4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego;

- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust.7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- 14 a) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- 15) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- 16) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 17) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje, co najmniej raz na 6 miesięcy, właściwy sąd o całokształcie sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz sytuacji rodziny dziecka. W przypadku stwierdzenia ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje właściwy sąd o możliwości powrotu dziecka do jego rodziny, załączając opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną i opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

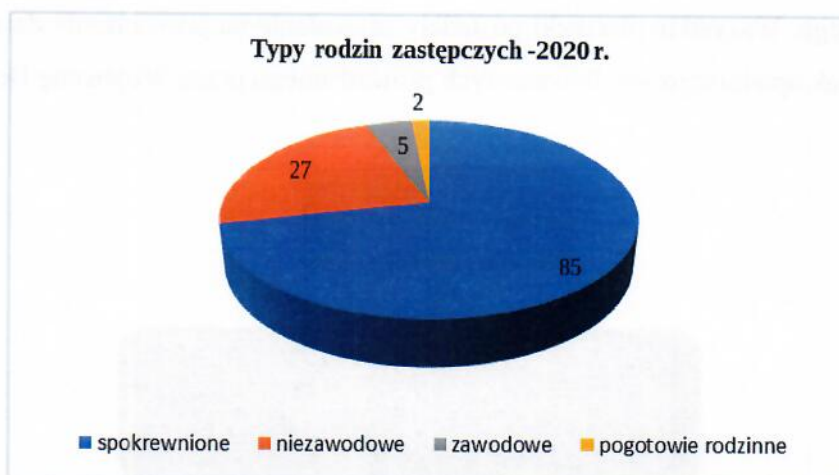
W przypadku nieprzekazania do sądu w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej informacji o możliwości powrotu dziecka do rodziny, organizator składa do sądu wniosek wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Do wniosku dołącza się w szczególności opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną i opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

II. Piecza zastępcza w powiecie karkonoskim w latach 2018 - 2020

Powiat karkonoski położony jest w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego. Obejmuje obszar o powierzchni ponad 627 km². W jego skład wchodzi 5 gmin wiejskich: Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, Mysłakowice, Podgórzyn i Stara Kamienica oraz 4 gminy miejskie: Karpacz, Kowary, Szklarska Poręba i Piechowice. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego (dane za 2019 rok) sytuacja demograficzna powiatu przedstawiała się następująco:

liczba ludności ogółem	63 591, w tym
mężczyźni	30 760
kobiety	32 831
w miastach	28 172
osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat)	9 944
osoby w wieku produkcyjnym	38 646
osoby w wieku poprodukcyjnym	15 001

Regulacje prawne dotyczące wspierania rodziny i organizacji systemu pieczy zastępczej zawiera ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Piecza zastępcza sprawowana jest w dwóch formach: rodzinnej i instytucjonalnej. W ramach tych form zapewniano opiekę dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców. W powiecie karkonoskim system rodzinnej pieczy zastępczej stanowią rodziny zastępcze: spokrewnione (tylko dziadkowie lub rodzeństwo), niezawodowe (krewni i powinowaci, niespokrewnieni), zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego. W roku 2020 w powiecie funkcjonowało 119 rodzin zastępczych zapewniających opiekę 156 dzieciom. Ich strukturę przedstawiono poniżej:

Źródło: dane własne PCPR

W 71,4 % rodziny zastępcze tworzyli najbliżsi członkowie rodziny, tj. dziadkowie i rodzeństwo. Na pozostałe 28,6 % złożyły się niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze. Ponadto, poza powiatem funkcjonowały 22 rodziny, w których przebywało 24-oro dzieci z powiatu karkonoskiego.

W roku 2020 w pieczy zastępczej w powiecie karkonoskim przebywało łącznie 207 dzieci, przy czym rodzinna piecza zastępcza stanowiła 75% (156 dzieci), a instytucjonalna 25% (51 dzieci), co ilustruje wykres:

Źródło: dane własne PCPR

Najliczniejszą grupę stanowią rodziny zastępcze spokrewnione. Te (z pewnymi wyjątkami) otrzymują świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w wysokości 694 zł/dziecko miesięcznie, a pozostałe rodziny – 1052 zł/dziecko miesięcznie. Ponadto, na każde dziecko przebywające w rodzinie zastępczej, do ukończenia przez nie 18 roku życia, niezależnie od dochodu rodziny, przysługuje dodatek wychowawczy w wysokości 500 zł miesięcznie.

Drugą - obok rodzinnej - formą pieczy zastępczej organizowanej przez powiat, jest instytucjonalna piecza zastępcza. W powiecie karkonoskim funkcjonowały dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze

typu socjalizacyjnego. Wszystkie placówki posiadały zezwolenie na prowadzenie działalności - wpis do rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonego przez Wojewodę Dolnośląskiego.

Dom dla Dzieci NADZIEJA w Przesiece posiada 14 miejsc i jest placówką prowadzoną na zlecenie powiatu przez Karkonoskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie NADZIEJA z siedzibą w Jeleniej Górze. Dom Dziecka w Szklarskiej Porębie liczył 30 miejsc. W 2020 roku, obie placówki były przepełnione. W Domu Dziecka w Przesiece przebywało 16-oro dzieci, a w Domu Dziecka w Szklarskiej Porębie - 35-oro dzieci. Ponadto, poza powiatem przebywało 12-oro dzieci, w tym 4-oro umieszczonych w roku 2020. Zasady pobytu dzieci w placówkach poza powiatem regulują stosowne porozumienia:

- 2 - z Miastem Jelenia Góra (Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dąbrówka 1” w Jeleniej Górze),
- 1 - z Miastem Jelenia Góra (Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dąbrówka 2” w Jeleniej Górze),
- 2 - z Miastem Jelenia Góra (Dom dla Dzieci Nadzieja Nr 4 w Jeleniej Górze),
- 1 - z powiatem głogowskim (Dom Dziecka w Głogowie),
- 1 - z powiatem wołowskim (Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych „Wiosna” Nr 4 w Krzydlinie Małej),
- 1 - z Gminą Legnica (Centrum Opiekuńczo – Wychowawcze Zgromadzenia Sióstr Św. Elżbiety w Legnicy),
- 1 - Powiat Wałbrzyski (Dom Dziecka „Catharina nr 2 „ w Nowym Siodle),
- 3 - z Miastem Wałbrzych („Dom Trójka” w Wałbrzychu).

W roku 2020 w placówkach umieszczono dzieci z siedmiu Gmin, przy czym największa liczba umieszczeń dotyczy Mysłakowic. Z ogólnej liczby umieszczeń (12 dzieci), duża liczba dzieci pochodziła z Mysłakowic (5 dzieci). W następnej kolejności - Gmina Karpacz – 2 dzieci. W okresie

sprawozdawczym w placówce nie umieszczono żadnego dziecka z Gminy Podgórzyn oraz Jeżów Sudecki.

W trzech przypadkach umieszczenia dotyczyły rodzeństwa: Karpacz – jedno rodzeństwa (dwoje dzieci) i Mysłakowice – dwa rodzeństwa (jedno rodzeństwo dwoje dzieci i jedno rodzeństwo troje dzieci).

1. Analiza dotychczasowych działań w zakresie pieczy zastępczej w oparciu o dane za rok 2020

W uchwalonym przez Radę Powiatu Jeleniogórskiego w roku 2018 *Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018-2020* określono cele, których realizacja służy rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej. W Programie podjęto działania odnoszące się zarówno do kandydatów, jak i funkcjonujących w powiecie rodzin zastępczych oraz wielopoziomowej współpracy. Realizację części z nich określono w konkretnych ramach czasowych. Realizacja innych miała charakter ciągły.

Podejmowanie działań zmierzających do powstawania nowych rodzin zastępczych

W Centrum zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej realizuje Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. W jego skład wchodzi: kierownik, pedagog, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, psycholog oraz radca prawny. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej uwarunkowane jest możliwościami finansowymi.

Jednym z zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej. W roku 2020 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie podjęło szereg działań dotyczących promowania rodzicielstwa zastępczego w celu pozyskania nowych rodzin.

Centrum prowadzi stronę internetową pcpr.igora.pl, na której znajduje się informacja o ciągłym naborze kandydatów na rodziców zastępczych. Informacje są również umieszczane na Facebook Powiatu Karkonoskiego oraz w lokalnych mediach.

Podejmowano i uczestniczano w przedsięwzięciach przybliżających obszar związany z rodzinną pieczą zastępczą poprzez kampanię promocyjną „Zostań rodzicem zastępczym”, w ramach której zaprojektowano i rozprowadzono kalendarze, plakaty oraz ulotki związane z rodzinną pieczą zastępczą.

Zaplanowano akcję informacyjną polegającą na organizacji cyklu spotkań dot. rodzicielstwa zastępczego, które miały się odbyć na terenie wszystkich gmin Powiatu Karkonoskiego. Pierwsze spotkanie odbyło się dnia 9 stycznia w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Mysłakowicach, kolejne - dnia 6 lutego w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Jeżowie Sudeckim. Ze względu na rozprzestrzeniającą się epidemię koronawirusa SARS-CoV-2 wywołującego chorobę COVID-19

zaplanowane spotkania zostały zawieszone do czasu unormowania sytuacji w kraju.

Do okolicznych parafii rozesłano pisma z prośbą o włączenie się w działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego poprzez nagłaśnianie wśród członków Parafii informacji o organizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jeleniej Górze bezpłatnych szkoleniach dla kandydatów na rodziców zastępczych oraz rozpowszechnianie przekazanych ulotek informacyjnych i plakatów.

W ramach akcji promujących rodzicielstwo zastępcze wystosowano do Wójtów Gmin i Burmistrzów Miast Powiatu Karkonoskiego pisma z prośbą o aktywne włączenie się w działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego, poprzez umieszczanie przekazanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jeleniej Górze pieczętki promującej rodzicielstwo zastępcze na kopertach korespondencji wychodzącej z Urzędu Gminy/Miasta.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej. Pod koniec 2020 r. Centrum zorganizowało szkolenie programem „PRIDE” dla kandydatów na rodziców zastępczych. Ze względu na rozprzestrzeniającą się epidemię koronawirusa SARS-CoV-2 wywołującego chorobę COVID-19 spotkania zostały zawieszone do czasu unormowania sytuacji w kraju. W szkoleniu uczestniczy 8 osób, w tym dwa małżeństwa.

W powiecie funkcjonowało siedem zawodowych rodzin zastępczych, w tym dwie zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego. Wszystkie postanowienia sądu o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej były realizowane na bieżąco.

Zapewnienie osobom sprawującym funkcję rodziny zastępczej odpowiedniego wsparcia, zarówno merytorycznego, jak i finansowego

W roku 2020 Centrum na bieżąco prowadziło indywidualne poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne oraz prawne. Rodzinom umożliwiono dostęp do szeroko rozumianego wsparcia, które realizuje Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Trudności, na jakie najczęściej wskazywały rodziny to:

- trudności wychowawcze (niskie wyniki szkolne, brak motywacji do nauki, kłamstwa, zachowania buntownicze),
- problemy emocjonalne dzieci,
- obniżone poczucie własnej wartości u dzieci przebywających w pieczy zastępczej, niska samoocena.

W odpowiedzi na potrzeby, rodzinom zastępczym, zapewniono możliwość udziału w szkoleniach mających na celu podniesienie umiejętności i kompetencji opiekuńczo-wychowawczych. Była to także okazja do poznania się, wymiany doświadczeń i wzajemnego wsparcia.

W roku 2020 przeprowadzono 2 szkolenia, w których uczestniczyło 15 rodzin zastępczych (2019 r. – 3 szkolenia, 17 rodzin zastępczych). Szkolenia obejmowały następującą tematykę:

- ⇒ „Warsztaty kompetencji rodzicielskich”,
- ⇒ „Trudne emocje nastolatka – jak je zrozumieć?”.

Kolejną formą pomocy zorganizowaną przez Centrum dla funkcjonujących w powiecie rodzin zastępczych jest grupa wsparcia. Składa się ona z osób o równym wobec siebie statusie, połączonych wspólnym problemem i chęcią radzenia sobie z nim. Udział w grupie wsparcia jest dobrowolny, zgodny z wewnętrzną gotowością poszczególnych osób i rodzin.

Zapewnienie odpowiedniej jakości pracy Zespołu Rodzinnej Pieczy Zastępczej

W roku 2020 w powiecie funkcjonowało 119 rodzin zastępczych, w których przebywało 156 dzieci (2019 rok: 128 RZ – 162 dzieci). Centrum zatrudniało 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, trzech w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy i dwóch na podstawie umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Koordynator może mieć pod opieką nie więcej niż 15 rodzin zastępczych. W roku 2020 opieką koordynatora objęto 75 rodzin zastępczych, a w stosunku do pozostałych rodzin (ok. 44) zadania koordynatora wykonywał organizator rodzinnej pieczy zastępczej. W ubiegłym roku nie był realizowany „Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej - asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” finansowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Ogólny koszt zadania w kwocie 224 396 zł został sfinansowany ze środków Centrum.

Koordynatorzy wspierali rodziny zastępcze w trudach codziennej pracy i pomagali w rozwiązywaniu występujących trudności. Współpracowali z wychowawcami i pedagogami szkolnymi, kuratorami sądowymi, pracownikami ośrodków pomocy społecznej, psychoterapeutami, psychiatrami. W przypadkach tego wymagających, zapewniali rodzinom zastępczym dostęp do specjalistycznej pomocy np. psychiatrycznej. Elastyczna forma zatrudniania koordynatorów umożliwia wykonywanie obowiązków, w tym kontakt z dzieckiem w domu i poza nim, również poza standardowymi godzinami pracy (popołudnia, godziny wieczorne, soboty, niedziele). Częstotliwość kontaktów umożliwia pełniejszy ogląd dotyczący sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka oraz wywiązywania się z roli rodziców zastępczych, sprzyja budowaniu zaufania niezbędnego w procesie ochrony dziecka i wsparcia rodziny.

Współpraca z różnymi instytucjami i podmiotami w zakresie ochrony dziecka i wsparcia rodziny w prawidłowym wypełnianiu zadań

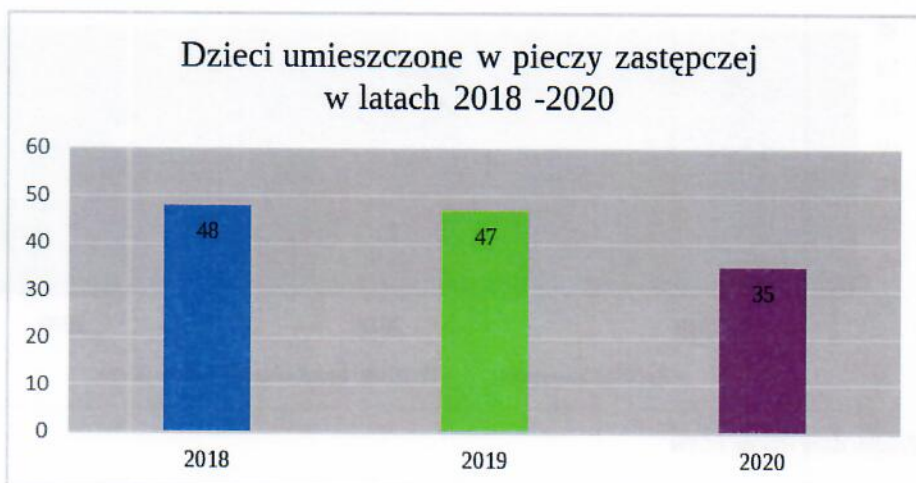
Realizacja zadań związanych z pieczą zastępczą opierała się na współpracy i zaangażowaniu wielu służb, instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny. Współpraca ta przybierała mniej lub bardziej sformalizowane formy służące wymianie informacji oraz konieczności zapewnienia dzieciom opieki. Bogatym źródłem informacji są szkoły i ośrodki pomocy społecznej. Centrum informuje ośrodki o funkcjonujących na ich terenie rodzinach zastępczych. Na prośbę Centrum, szkoły i przedszkola przekazują informacje o funkcjonowaniu dzieci oraz współpracy z rodzicami zastępczymi. Zatrudniani przez Centrum koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej podejmowali bezpośrednią współpracę z wieloma instytucjami – w odniesieniu do konkretnego dziecka. Ocena sytuacji dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej odbywała się w trybie posiedzeń z udziałem rodziców zastępczych, psychologa, pedagoga, właściwych asystentów rodziny, przedstawiciela ośrodka adopcyjnego, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, rodziców dziecka (z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej). Do udziału w posiedzeniu w sprawie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej zapraszano również przedstawicieli sądu rodzinnego, ośrodków pomocy społecznej, Policji, instytucji oświatowych, a także osoby bliskie dziecku. Oceny dokonywano pod kątem zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej i możliwości powrotu do domu.

Zapewnienie dla dzieci pieczy zastępczej w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego na terenie powiatu karkonoskiego

Drugim instrumentem zapewnienia opieki dla dzieci pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodziców jest organizacja instytucjonalnych form wsparcia. Do końca 2020 r. w Powiecie funkcjonowały dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego: Dom Dziecka im. Marii Konopnickiej w Szklarskiej Porębie oraz Dom dla Dzieci NADZIEJA w Przesiece. Druga z nich funkcjonuje od sierpnia 2012 r. W roku 2017 zawarto kolejną umowę na okres 5 lat tj. 2017 r. – 2021 r. Placówka ta prowadzona jest na zlecenie Powiatu przez Karkonoskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie NADZIEJA, z siedzibą w Jeleniej Górze. Spełnia wszelkie (obowiązujące od 1.01.2012 r.) standardy, wśród których istotnym jest liczba miejsc w placówce - 14. Dom Dziecka w Szklarskiej Porębie liczył 30 miejsc. **W 2020 roku, obie placówki były przepełnione. W Domu Dziecka w Przesiece przebywało 16-oro dzieci, a w Domu Dziecka w Szklarskiej Porębie – 35-oro dzieci. Ponadto, poza powiatem przebywało 12-oro dzieci, w tym 4-oro umieszczonych w roku 2020.**

2. Piecza zastępcza w liczbach

W latach 2018 – 2020 w pieczy zastępczej umieszczono łącznie 130 dzieci. Na wykresie przedstawiono poziom umieszczeń w poszczególnych latach.

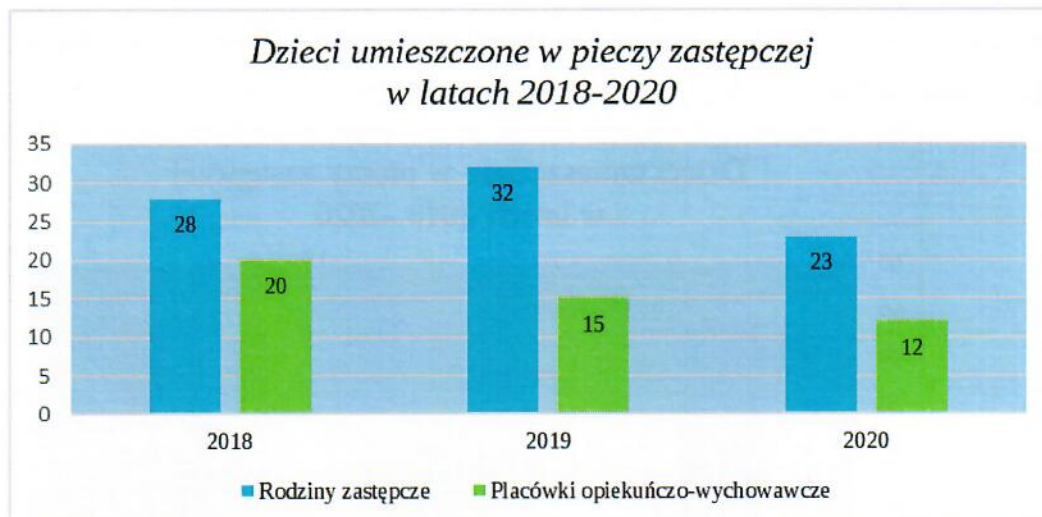

Źródło: dane własne PCPR

W tabeli, obok danych liczbowych, przedstawiono podział na poszczególne formy opieki:

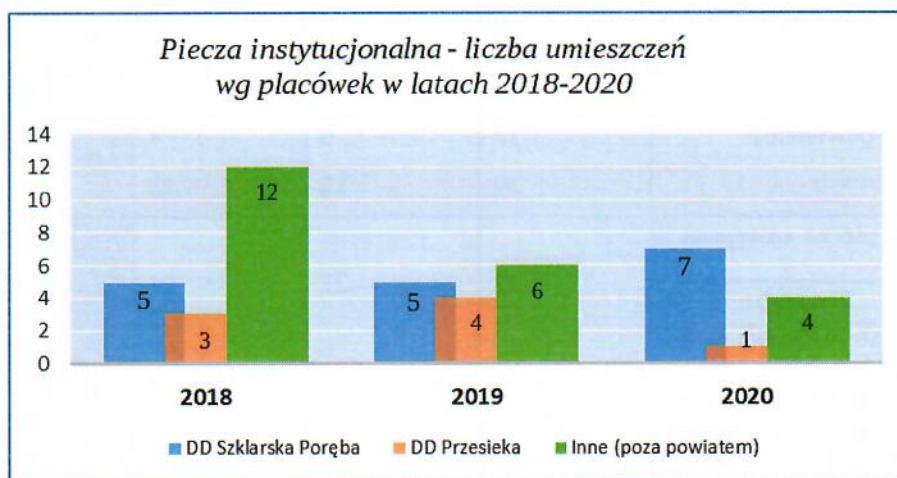
Lp.	PIECZA ZASTĘPCZA	Liczba umieszczonych dzieci			Ogółem
	Instytucjonalna (placówki)	2018	2019	2020	
1	DD Szklarska Poręba	5	5	7	17
2	DD Przesieka	3	4	1	8
3	Inne (poza powiatem)	12	6	4	24
4	Ogółem(wiersz 1-3)	20	15	12	49
5	Rodzinna piecza zastępcza	22	27	21	70
	Rodziny Zastępcze w powiecie (z dziećmi z in, powiatu)				
6	Rodziny Zastępcze poza powiatem (dzieci z powiatu karkonoskiego)	6	5	2	13
7	Ogółem (wiersz 5 + 6)	28	32	23	83
8	OGÓŁEM	48	47	35	130

Powyższe zilustrowano na wykresie:

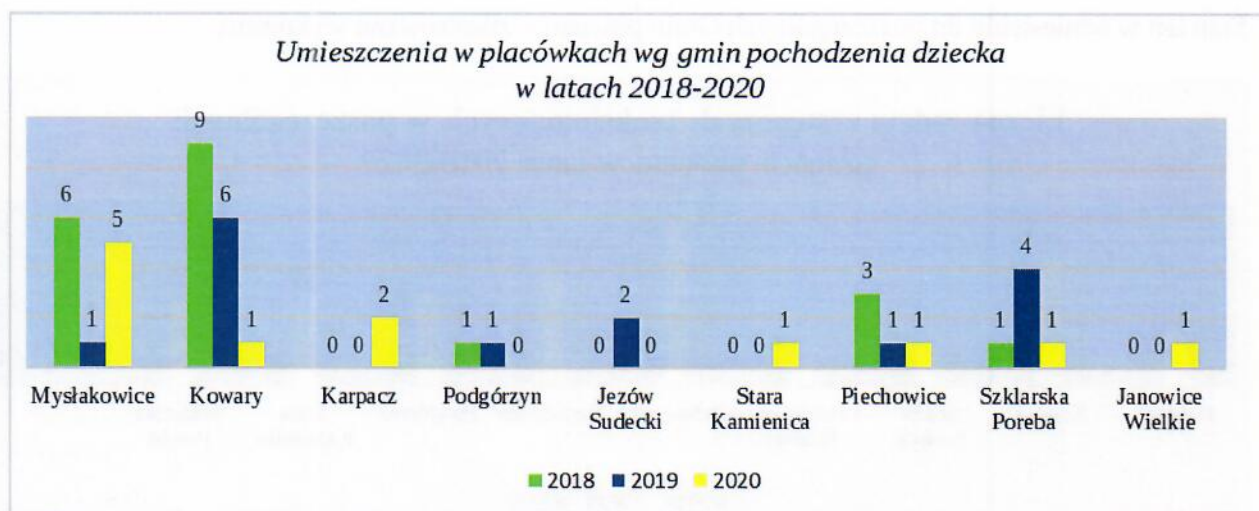

Źródło: dane własne PCPR

Rok 2020 charakteryzował najniższy poziom umieszczeń w pieczy zastępczej (35-oro dzieci), a rok 2018 – najwyższy (48 dzieci). Spadek umieszczeń w 2020 r, wynika z zagrożenia epidemiologicznego związanego z rozprzestrzenianiem się na terenie kraju koronawirusa SARS-COV-2 (COVID-19). Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze wydawał postanowienia głównie w trybie interwencyjnym.

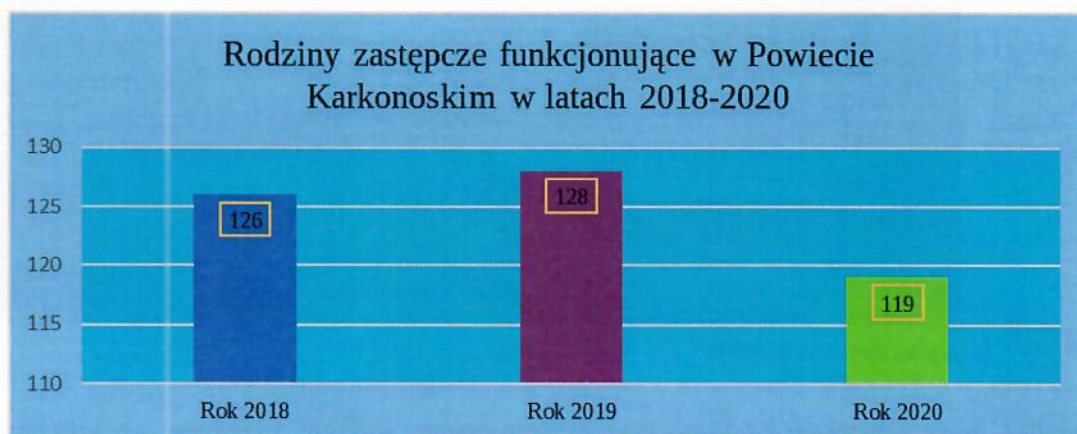
Źródło: dane własne PCPR

Źródło: dane własne PCPR

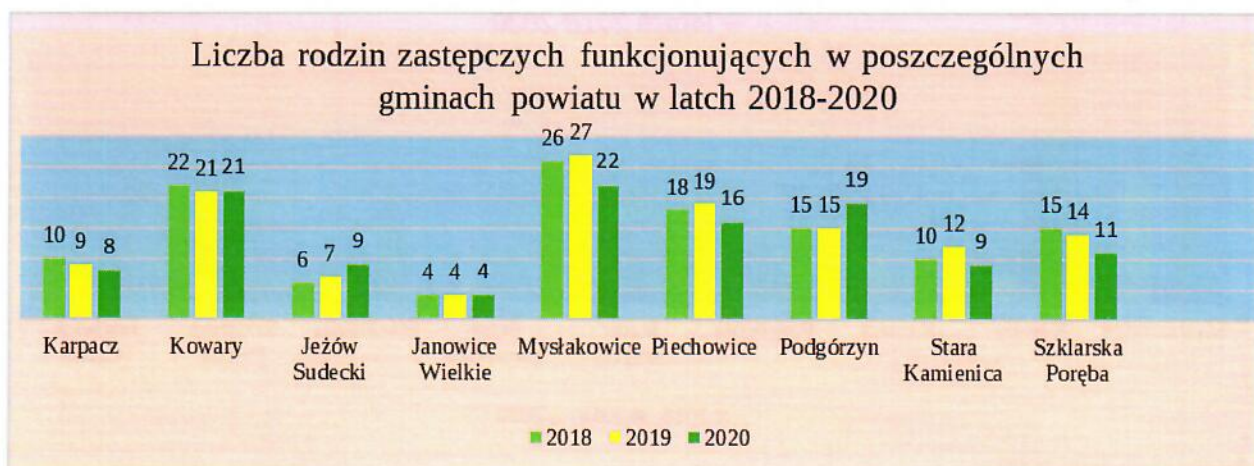
Na przestrzeni 2018 – 2020 roku w placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczono najwięcej dzieci pochodzących z Gminy Mysłakowice i Kowary.

Drugą formą opieki nad dziećmi realizowaną przez powiat jest rodzinna piecza zastępcza. Poniższy wykres wskazuje liczbę funkcjonujących w powiecie rodzin zastępczych w latach 2018 -2020.

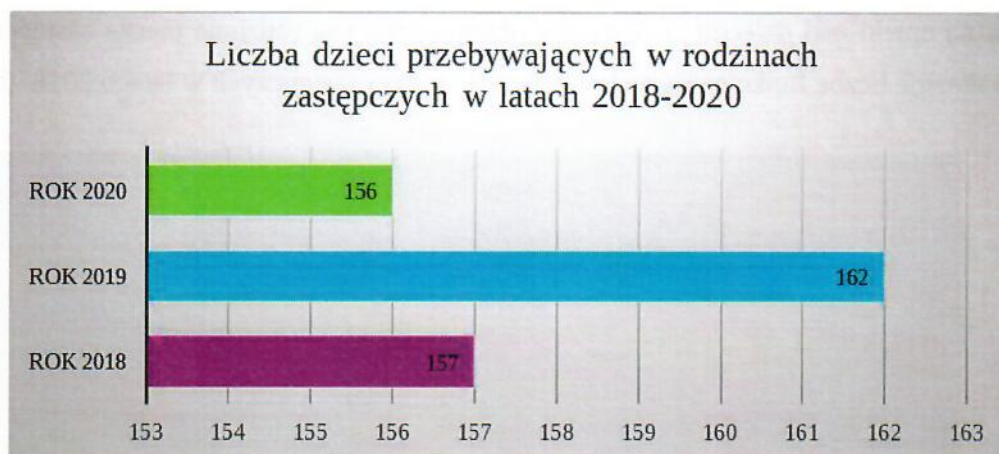
Źródło: dane własne PCPR

Stan ten w odniesieniu do poszczególnych Gmin powiatu – zilustrowano wykresem.

Źródło: dane własne PCPR

W analizowanym okresie łączna liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Źródło: dane własne PCPR

Ponadto, poza powiatem karkonoskim funkcjonowały rodziny zastępcze, w których przebywały dzieci pochodzące z powiatu karkonoskiego (rok 2018/2019/2020 – 27 rodzin/29 dzieci).

Ważnymi danymi są te, które wskazują na liczbę dzieci umieszczanych corocznie w pieczy zastępczej (w tym w rodzinach zastępczych), przy uwzględnieniu Gminy pochodzenia dziecka. Jest to istotny aspekt planistyczny i finansowy, ponieważ na gminach spoczywa obowiązek partycypowania w kosztach funkcjonowania pieczy zastępczej.

Poniżej (tabela) przedstawiono dane dotyczące liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu karkonoskiego w latach 2018 – 2020, z podziałem na poszczególne gminy powiatu (bez dzieci pochodzących z innego powiatu).

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach 2018 - 2020 – wg Gmin

Lp.	Gmina	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	OGÓŁEM:
1	Karpacz	1	0	3	4
2	Kowary	3	3	3	9
3	Mysłakowice	5	9	1	15
4	Piechowice	2	3	3	8
5	Podgórzyn	2	1	4	7
6	Janowice Wielkie	0	0	1	1
7	Stara Kamienica	0	5	0	5
8	Jeżów Sudecki	0	3	4	7
9	Szklarska Poręba	1	2	1	4
OGÓŁEM:		14	26	20	60

Źródło: dane własne PCPR

Ponadto, dzieci z naszego powiatu umieszczano również w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów. W latach 2018 – 2020 poza powiatem umieszczono łącznie 13 dzieci (2018 - 6, 2019 - 5, 2020 - 2).

Powiat Karkonoski w ostatnich latach zmaga się z problemem realizacji postanowień sądowych, dotyczących umieszczenia małoletnich dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Na terenie powiatu w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywa aktualnie 49 wychowanków, mimo iż liczba miejsc przeznaczona jest dla 42 podopiecznych.

Dlatego też, realizując bieżące postanowienia sądu, zachodziła konieczność poszukiwania miejsc na terenie innych powiatów. I tak w latach poprzednich sytuacja przedstawiała się następująco:

- **W roku 2018 przebywało łącznie poza powiatem 17 wychowanków, a koszt utrzymania dzieci wyniósł 551 381,13 zł.**
- **W roku 2019 przebywało łącznie poza powiatem 12 wychowanków, a koszt wyniósł 378 290,01 zł.**
- **W roku 2020 przebywało łącznie poza powiatem 12 wychowanków, a koszt wyniósł 391 791,57 zł.**

Należy podkreślić, iż w roku 2020 sytuacja pandemii covid -19 spowodowała, iż placówki opiekuńczo – wychowawcze funkcjonujące na terenie innych powiatów, nie mogły przyjmować dzieci spoza swojego terenu. Dlatego też, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, realizując postanowienia mające tryb pilny, zmuszone było do umieszczania małoletnich ponad stan w placówkach funkcjonujących na terenie powiatu karkonoskiego.

Mimo szerokiej kampanii promocyjnej rodzicielstwa zastępczego, prowadzonej na terenie powiatu karkonoskiego, z roku na rok jest coraz mniej kandydatów chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Istotnym jest również fakt, iż nowo powstałe rodziny zastępcze są w zdecydowanej większości spokrewnione z dziećmi.

Realizując postanowienia sądowe, mając na uwadze dobro dzieci, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie musi brać pod uwagę również art. 93 ust. 4 pkt 3 w/w ustawy mówiący o umożliwieniu kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi.

Funkcjonujące placówki opiekuńczo - wychowawcze nie są w stanie zaspokoić bieżących potrzeb powiatu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

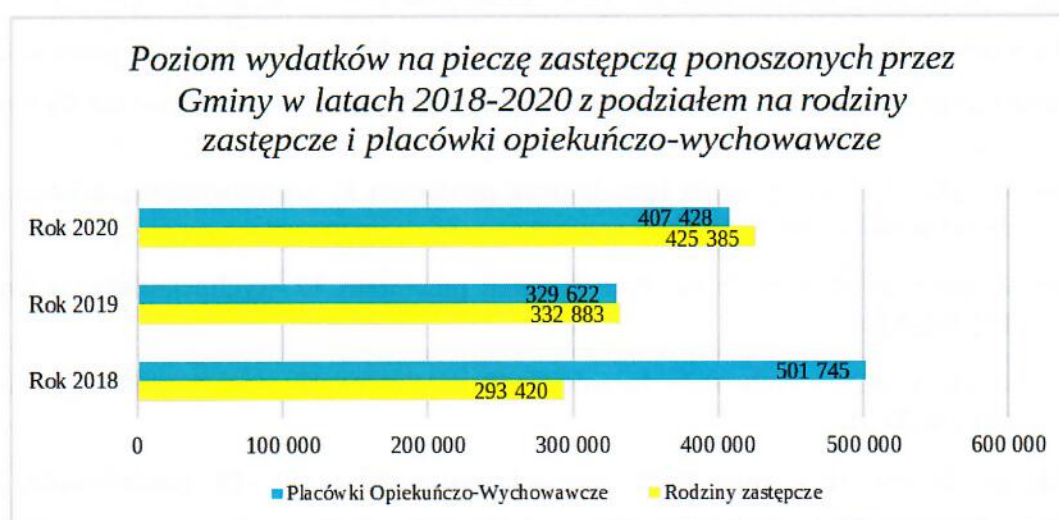
3. Współfinansowanie pieczy zastępczej przez Gminy

Od kilku lat na gminach spoczywa obowiązek współfinansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej). Gmina - właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki w wysokości 10% - w pierwszym, 30% - w drugim i 50% w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W latach 2018 -2020 z tytułu współfinansowania pobytu dzieci w rodzinach zastępczych, Gminy wniosły opłatę w wysokości 2020 r. - 425 385 zł, 2019 r. - 332 883, 2018 r. - 293 420 zł.

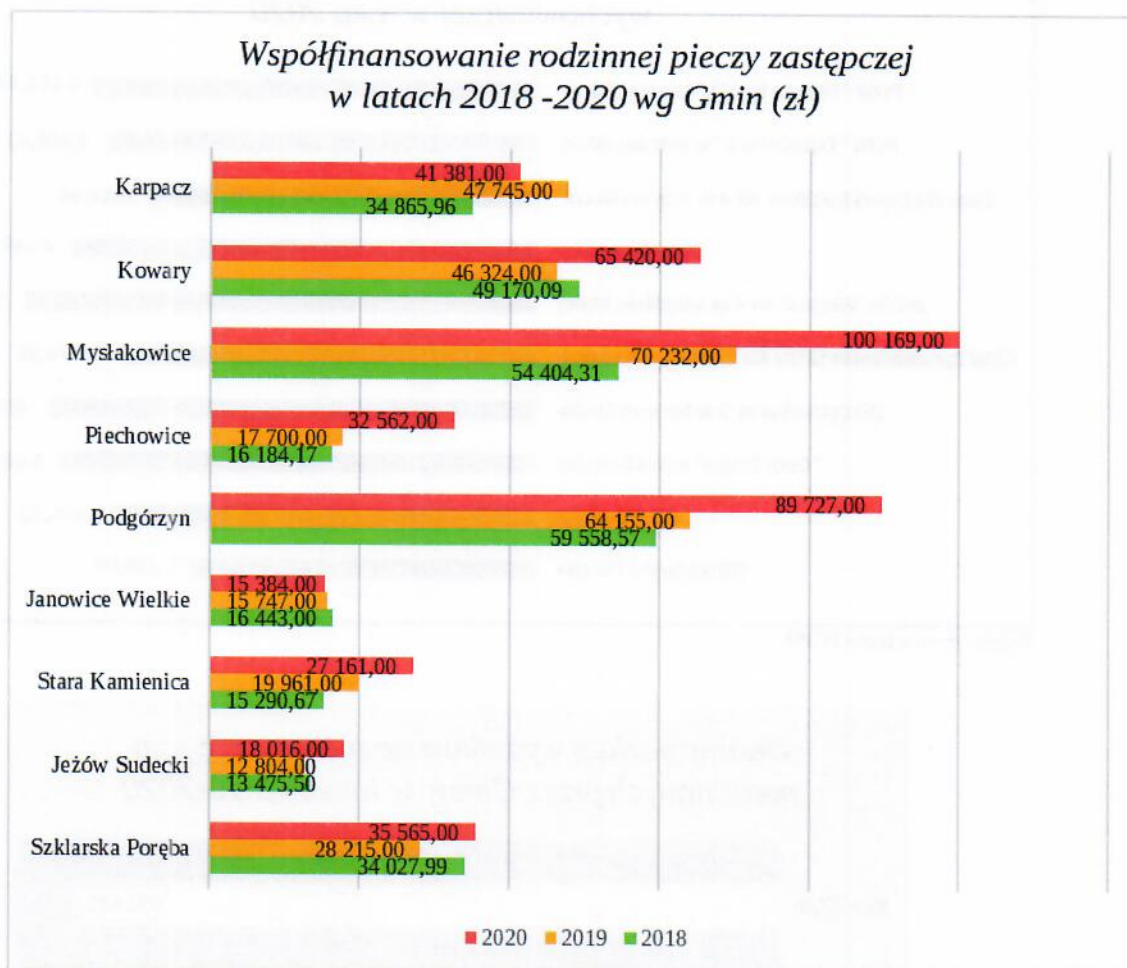
W latach 2018 - 2020 z tytułu współfinansowania pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej Gminy wniosły opłatę w wysokości 2020 - 407 428 zł, 2019 r. – 329 622 zł, 2018 r. - 501 745 zł.

Poziom finansowania przedstawia wykres:

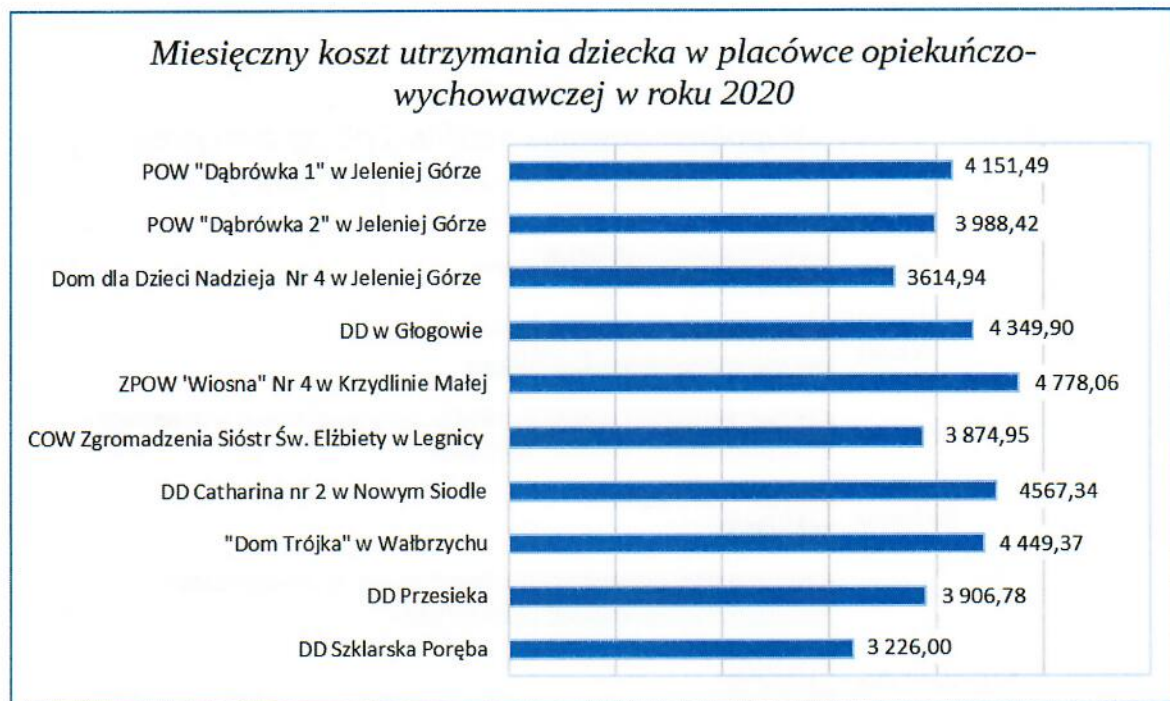
Źródło: dane własne PCPR

Powyższe wskazuje, że finansowy udział Gmin w kosztach utrzymania dzieci w pieczy zastępczej jest wysoki. Poniżej zilustrowano poziom wydatków dotyczących rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2020 - wg Gmin.

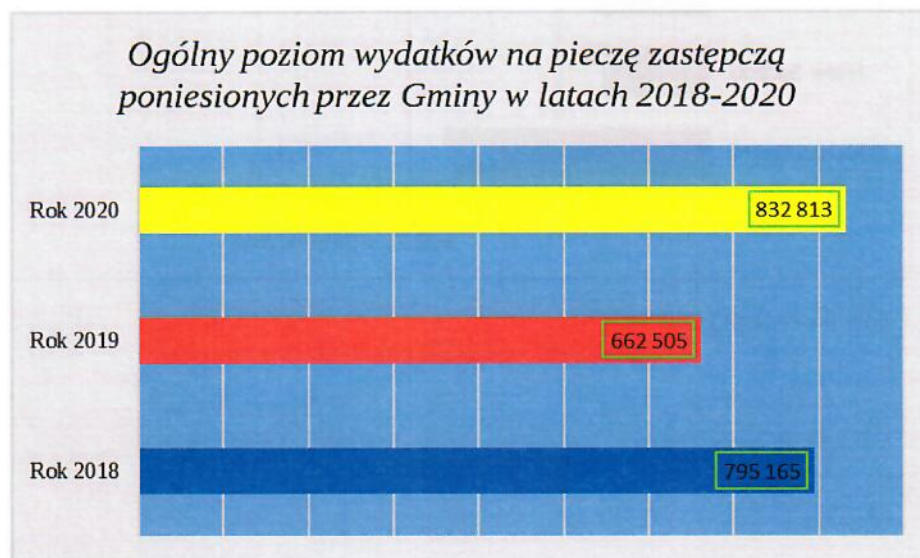

Źródło: dane własne PCPR

Koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej jest wysoki i bardzo zróżnicowany. W roku 2020 kształtował się na miesięcznym poziomie od 3 226,00 zł do 4 778,06 zł, co zilustrowano na wykresie:

Źródło: dane własne PCPR

Źródło: dane własne PCPR

Gminy partycypują w kosztach pobytu dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wpływ na poziom wydatków ma nie tylko liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, ale także okres przebywania w tej pieczy. Stąd, niezwykle ważną rolę powierzono asystentom rodziny.

4. Interwencja kryzysowa - źródło informacji o rodzinach

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest związane z występującymi w rodzinach sytuacjami kryzysowymi wywołanymi przez różne czynniki, np. sieroctwo, ubóstwo, alkoholizm i inne uzależnienia, przemoc, choroby, niezaradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niedostosowanie społeczne czy skutki przedwczesnego macierzyństwa. Funkcjonujący w ramach i strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jeleniej Górze Ośrodek Interwencji Kryzysowej świadczy bezpłatną pomoc mieszkańcom powiatu karkonoskiego, w formie specjalistycznego wsparcia psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego, poradnictwa prawnego lub socjalnego. Realizując swoje zadania Ośrodek współpracował z ośrodkami pomocy społecznej, placówkami oświatowymi, Policją oraz Zespołami Interdyscyplinarnymi z powiatu karkonoskiego.

W okresie funkcjonowania Ośrodka podjęto ponadto następujące przedsięwzięcia:

- Zrealizowano w Domu Dziecka w Szklarskiej Porębie warsztaty pn. „Elementy treningu zastępowania agresji”. Celem zajęć było przeformułowanie i modyfikacja zachowań wychowanków przejawiających agresję lub inne nieprawidłowe zachowania. Nauka umiejętności alternatywnych wobec agresji oraz sposobów kontrolowania gniewu. Pedagog uczył norm moralnych i wartości aprobowanych w społeczeństwie i grupie rówieśniczej.
- cykl szkoleń pn. „Trening Umiejętności Rodzinnych” obejmujących tematykę związaną z pełnieniem ról wychowawczych, metod wychowania, budowania relacji i więzi rodzinnych.

5. Rola asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania. Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
- 2) terapii i mediacji,
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych,
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może zostać przydzielony asystent rodziny, który prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Z określonych ustawą zadań przypisanych do realizacji

asystentowi rodziny wynika, jak ważna, trudna i odpowiedzialna jest to rola. Do jego zadań należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, zwłaszcza poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- 13a) realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem” (Dz.U. poz. 1860),
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku,
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15. Praca

asystenta rodziny nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta jest prowadzona. Asystent rodziny nie może prowadzić postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

Poniżej przedstawiono poziom zatrudnienia asystentów rodziny w poszczególnych Gminach powiatu w latach 2018 – 2020, z uwzględnieniem danych dotyczących liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Lp.	Ośrodek Pomocy Społecznej /Gmina	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2015- 2017 (łącznie)	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2018- 2020 (łącznie)	Asystent rodziny (liczba zatrudnionych asystentów)		
				2018	2019	2020
1	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Karpaczu	5	7	2	2	1
2	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowarach	20	25	2	2	2
3	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Piechowicach	3	13	1	1	1
4	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szklarskiej Porębie	12	12	1	1	1
5	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowicach Wlk.	3	2	1	1	1
6	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeżowie Sudeckim	8	12	1	1	1
7	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mysłakowicach	26	30	1	1	1
8	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Podgórzynie	10	10	0,5	0,5	0,5
9	Gminny i Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Kamienicy	8	9	1	1	1

Źródło: opracowano na podstawie informacji z OPS

Z powyższego zestawienia wynika, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych mogły uzyskać wsparcie w postaci asystenta rodziny.

Zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
- 2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku,
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest zatrudniany przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej i nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Praca koordynatora jest wykonywana w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy lub umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może prowadzić postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat i jego praca nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego.

Na zatrudnienie koordynatorów w Powiecie Karkonoskim corocznie pozyskiwano dodatkowe środki finansowe z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach „Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”. W latach 2018 – 2020 na finansowanie zatrudnienia koordynatorów wydatkowano łącznie – 616 459 zł, z tego środki pozyskane – 124 892 zł, co stanowi ok. 21 % ogólnego kosztu zadania. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zatrudnia rocznie 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami liczba rodzin zastępczych objętych opieką jednego koordynatora nie może przekroczyć - 15, co wymaga zatrudnienia w powiecie karkonoskim ok. 8 koordynatorów. Elastyczna forma zatrudniania koordynatorów umożliwia wykonywanie obowiązków, w tym kontakt z dzieckiem w domu i poza nim, również poza standardowymi

godzinami pracy (popołudnia, godziny wieczorne, soboty, niedziele). Częstotliwość kontaktów umożliwia pełniejszy ogląd dotyczący sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka oraz wywiązywania się z roli rodziców zastępczych, sprzyja budowaniu zaufania niezbędnego w procesie ochrony dziecka i wsparcia rodziny.

III. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w latach 2021 – 2023

1. Założenia programowe

Podstawą prawną opracowania i realizacji Programu jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym „do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych”. Ustawa kładzie główny nacisk na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia w niej dziecka lub powrotu do niej dziecka. W przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców uruchamia się system pieczy zastępczej tj. zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom. Piecza zastępcza ma więc charakter okresowy a jej celem jest wsparcie rodziny dysfunkcyjnej do czasu wyeliminowania tej dysfunkcji. Tak rozumiana piecza wymaga ścisłej współpracy Gminy i Powiatu.

Pieczka zastępcza jest zadaniem Powiatu, stąd Program, którego głównym celem jest jej rozwój, ze szczególnym uwzględnieniem rodzinnych form opieki. Założony - w okresie programowania - limit rodzin zastępczych zawodowych wynika z analizy danych przedstawionych w Programie .

Cele określone w Programie służą zapewnieniu odpowiedniej opieki i wychowania dzieciom, w ramach systemu pieczy zastępczej, rodzinnej i instytucjonalnej. Na potrzebę rozwoju różnych form pieczy zastępczej wskazują przedstawione w niniejszym dokumencie dane.

2. Określenie celu głównego i szczegółowych Programu

CEL GŁÓWNY:

Doskonalenie systemu opieki nad dziećmi pozbawionymi częściowo lub całkowicie opieki rodziców.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Podejmowanie działań zmierzających do powstawania nowych rodzin zastępczych

- promowanie rodzicielstwa zastępczego
- pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

- organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych
- tworzenie rodzin zawodowych
- określenie limitu rodzin zawodowych:

❖ **2 rodziny zastępcze zawodowe** w każdym roku, począwszy od roku 2021 do 2023.

Realizator: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Termin: praca ciągła, wg potrzeb

2. Zapewnienie osobom sprawującym funkcję rodziny zastępczej odpowiedniego wsparcia, zarówno merytorycznego, jak i finansowego

- Realizacja świadczeń finansowych wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz ustawy o pomocy społecznej.
- Wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.
- Zapewnienie szkoleń w celu podniesienia kwalifikacji, szczególnie w zakresie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, biorąc pod uwagę potrzeby rodziny zastępczej.
- Zapewnianie pomocy i wsparcia, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.
- Zapewnienie pomocy prawnej, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego oraz innej pomocy specjalistycznej, np. psychologicznej, pedagogicznej.
- Aplikowanie o środki zewnętrzne, w tym w ramach rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Realizator: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Termin: praca ciągła

3. Zapewnienie odpowiedniej jakości pracy Zespołu Rodzinnej Pieczy Zastępczej

- Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w liczbie odpowiadającej standardom określonym w ustawie.

Realizator: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Termin: praca ciągła

4. Współpraca z różnymi instytucjami i podmiotami w zakresie ochrony dziecka i wsparcia rodziny w prawidłowym wypełnianiu zadań

- Systematyczna wymiana informacji i komunikacja (pisemna, telefoniczna, mailowa itp.) ze szczególnym uwzględnieniem niepokojących sygnałów w funkcjonowaniu dziecka i rodziny.
- Uczestnictwo (m.in. przedstawicieli sądu, ośrodka pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, instytucji oświatowych) w organizowanych przez Centrum posiedzeniach, w tym dotyczących oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.
- Przekazywanie przez szkoły (przedszkola) opinii dotyczących funkcjonowania dziecka w szkole (przedszkolu) oraz przebiegu współpracy z rodzicami zastępczymi.
- Informowanie Ośrodków Pomocy Społecznej o funkcjonujących w powiecie rodzinach zastępczych.

Realizator: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Termin: praca ciągła

5. Zapewnienie miejsc w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, ze szczególnym uwzględnieniem placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu karkonoskiego

Z dniem 1 stycznia 2021 r. Dom Dziecka im. Marii Konopnickiej w Szklarskiej Porębie przekształcił się organizacyjnie w Centrum Opieki nad Dzieckiem i dwie odrębne placówki opiekuńczo - wychowawcze pod nazwami:

- Centrum Opieki nad Dzieckiem z siedzibą w Szklarskiej Porębie,
- Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą „Płomyk” z siedzibą w Szklarskiej Porębie (14 miejsc),
- Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą „Iskierka” z siedzibą w Szklarskiej Porębie (14 miejsc).

Funkcjonujące na terenie Powiatu Karkonoskiego placówki opiekuńczo – wychowawcze nie zaspokajają potrzeb w zakresie miejsc w pieczy zastępczej. Na dzień dzisiejszy w placówkach przebywa łącznie 49 dzieci (liczba miejsc 42). Dlatego też, realizując bieżące postanowienia sądu, zachodzi konieczność poszukiwania miejsc na terenie innych powiatów. Aktualnie poza powiatem przebywa 17 dzieci (w tym 5 dzieci umieszczonych w roku 2021). Należy podkreślić, że realizując postanowienia sądowe, Powiat Karkonoski powinien brać pod uwagę art. 93 ust. 4 pkt 3 w/w ustawy mówiący o umożliwieniu kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi. Mając na uwadze wysokie koszty utrzymania małoletnich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów oraz dbając o dobro dzieci, zasadnym

i koniecznym jest utworzenie kolejnych pałcówek opiekuńczo – wychowawczych w ramach funkcjonującego Centrum Opieki nad Dzieckiem.

Realizator: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej

Termin: 2021 – 2023

3. Ewaluacja i ocena realizacji Programu:

- Przedstawianie przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej corocznego sprawozdania z efektów pracy Organizatorowi Rodzinnej Pieczy Zastępczej.
- Przedstawianie Staroście i Radzie Powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy w zakresie pieczy zastępczej przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.
- Składanie Staroście i Radzie Powiatu corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie pomocy społecznej.

ZAKOŃCZENIE

Dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędne jest zapewnienie mu opieki w rodzinie naturalnej lub stworzenie jak najlepszych warunków rozwoju i wychowania poza tą rodziną. Dzieciom, które zostały pozbawione właściwej opieki i wychowania w rodzinie biologicznej, powiat karkonoski zapewni miejsce w pieczy zastępczej rodzinnej lub instytucjonalnej. Należy dążyć do skracania okresów pobytu dzieci w zastępczej formie opieki na rzecz powrotu do rodzin biologicznych. Niezbędny jest rozwinięty system wsparcia środowiskowego wraz z pomocą terapeutyczną, materialną i socjalną przeznaczoną dla rodzin dysfunkcyjnych, z wczesną interwencją zespołów składających się z profesjonalistów (pracownik socjalny, terapeuta, psycholog, pedagog szkolny, kurator zawodowy, policjant, lekarz). Aby wyżej wymienione cele były prawidłowo realizowane, należy stworzyć sprawnie funkcjonujący system współpracy i komunikacji pomiędzy organizacjami i instytucjami świadczącymi pomoc rodzinie i dziecku na terenie powiatu karkonoskiego. Podkreślenia wymaga rola asystentów rodziny, których zadaniem jest prowadzenie systematycznej, bezpośredniej pracy z rodziną mającą trudności w prawidłowym funkcjonowaniu. Sformułowane w Programie cele opierają się m.in. na propagowaniu idei rodzinnej pieczy zastępczej, zapewnieniu osobom sprawującym funkcję rodziny zastępczej odpowiedniego wsparcia, zarówno merytorycznego, jak i finansowego oraz doskonaleniu współpracy pomiędzy przedstawicielami różnych instytucji działających w obszarze pomocy dziecku i wsparcia rodziny w zakresie poprawy jej sytuacji. Realizując postanowienia sądowe, mając na uwadze dobro dzieci, koniecznym jest zapewnienie miejsc w pieczy zastępczej na terenie powiatu karkonoskiego. Niezbędna jest zatem rozbudowa Centrum Opieki nad Dzieckiem.

DYREKTOR
POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE
w Jeleniej Górze

Ewelina Wójcik

